

Hibridar i transformar l'educació a través de les arts

Sumari

1.	LES ARTS EN L'EDUCACIÓ FORMAL A CATALUNYA	3
2.	CONTEXT HISTÒRIC I SOCIAL	4
	El capitalisme artístic	4
	El sentit utilitarista respecte les arts	4
3.	PROPOSTES QUE EXPANDEIXEN LES RELACIONS ENTRE ART I EDUCACIÓ	5

1. LES ARTS EN L'EDUCACIÓ FORMAL A CATALUNYA

- L'any 2016 s'oferien a Catalunya al voltant de 360 titulacions relacionades amb les arts.
- Els centres d'ensenyaments artístics atendien uns 33.000 estudiants.

És molt important tenir present els canvis en els joves, per poder construir amb ells, noves propostes formatives que potenciïn i desafiiïn les seves possibilitats. I, com recorda Elizabeth St Pierre, per accedir a noves formes de coneixement, necessitem plantejar qüestions diferents i utilitzar diferents metodologies.

Actualment l'educació de les arts ha sortit de les institucions escolars. Hi ha més moviment i propostes que generen espais de canvi: grups que desenvolupen projectes socials, de mediació, d'autoria col·lectiva, d'expansió de l'aprendre... Alguns exemples són 'Barris en dansa' o els tallers de música per a tothom, propostes basades en la perspectiva *Do It Yourself*, però no des d'una condició individualista sinó en companyia i que impliquen diferents grups socials. Per sobre de tot, afavoreixen una 'educació artística per a la justícia social', que té per objectiu reequilibrar les desigualtats. Tot això ens porta a tornar a:

col·locar les arts en l'educació i l'educació en les arts

2. CONTEXT HISTÒRIC i SOCIAL

El capitalisme artístic

Les relacions entre l'educació i les arts tenen lloc en un període històric que Lipovestky i Serroy (2016), han anomenat "capitalisme artístic". En aquest marc economia i estètica tendeixen a hibridar-se, de manera que el "capitalisme artístic" dóna suport a un nou gir estètic que cerca integrar-se en els modes de producció i de distribució. Això fa que avui, es parli de les arts i la cultura però que no hi hagi un interès real per elles, sinó que s'estableix una jerarquia en la qual l'important són l'economia i el treball.

Com dialogar amb aquesta situació des de l'àmbit de les Arts i de l'Educació? Davant d'aquesta pregunta hi ha quatre actituds possibles:

- 1) Seguir el nostre camí i mirar a una altra banda.
- 2) Mostrar el nostre desacord i no fer res.
- 3) Minimitzar la seva importància i pensar que no n'hi ha per tant.
- 4) Prendre-ho com a punt de partida per a les nostres propostes i accions.

Aquesta darrera, és l'actitud més recomenable.

2. CONTEXT HISTÒRIC i SOCIAL

El sentit utilitarista respecte les arts

Aquest sentit es reflecteix quan s'argumenta el paper de les arts dient que són importants en el currículum perquè:

- ajuden a incrementar els resultats en matemàtiques, llengua i ciència;
- contribueixen al desenvolupament del cervell;
- promouen el desenvolupament de la creativitat, els valors ètics, l'empatia, les actituds socials positives i, en general, les habilitats per al segle XXI;
- i tenen relació amb la indústria cultural i aquesta promou l'economia i llocs de treball.

L'alternativa davant d'aquest sentit utilitarista que considera les arts i l'educació com a productores de coses, és considerar que:

les arts i l'educació d'una persona no són una cosa, sinó la possibilitat de que un ésser humà pugui canviar els seus punts de vista.

Això ens porta a preguntar-nos, no el que l'educació i les arts produeixen, sinó el que signifiquen. No hem de preguntar-nos el que l'educació i les arts fan, sinó el que fan possible.

3. PROPOSTES QUE EXPANDEIXEN LES RELACIONS ENTRE ART I EDUCACIÓ

L'art, com diu Bourriaud, és un estat d'encontre que possibilita:

- Maneres de relacionar-se i autoritzar-se.
- Maneres de conversar.
- Maneres de mirar i reflexionar.
- Maneres de generar experiències de subjectivitat.

Això ens posa en el camí de considerar les arts en l'educació com a possibilitadores d'esdeveniments en els que l'educador –com recorda Ferdinand Deligny– actua com un creador de circumstàncies, que s'arrisca a temptatives que permetin assolir objectius.

A continuació, alguns exemples de propostes que generen coneixement pedagògic i cultural, a la vegada que contribueixen a fonamentar els projectes d'educació artística, relacionats amb les arts en la contemporaneïtat:

- **10x10** (<https://gulbenkian.pt/descobrir/projetos-especiais/10x10/>). És un projecte formatiu i educatiu que s'ha dut a terme durant cinc anys en el marc del programa "Descobrir" de la Fundació Gulbenkian de Lisboa. La seva finalitat ha estat potenciar espais de trobada entre artistes relacionats amb la dansa, la literatura, el teatre, la música i el *performance* amb docents de secundària, amb la finalitat de generar projectes que possibilitessin als joves aprendre matemàtiques, física, biologia, llengua... utilitzant estratègies artístiques.
- **Art per aprendre** (<https://www.arteparaaprender.org/>). És un projecte impulsat per un grup de professors de la Universitat de Granada i associat al màster "Arts i Edu-

3. PROPOSTES QUE S'EXPANDEIXEN LES RELACIONS ENTRE ART I EDUCACIÓ

cació: un enfocament construccionista". L'originalitat de la proposta és que transforma la sala d'exposicions d'una antiga entitat d'estalvi en un lloc, no d'escolta, de conversa dirigida o de realització de representacions i accions que segueixen en un taller el model de l'artista, sinó en un espai d'intervenció directa dels visitants.

- **Equip Rizoma** (<http://visual1jmb.blogspot.com.es/>) (<http://institutbroggi.org/>). Una proposta exemplar en educació secundària és la de Jordi Macián i Rubén de la Rubia –de l'Escola Concepcionista i de l'IES Moisès Broggi, respectivament–, on les arts constitueixen l'eix articulador de moltes de les propostes educatives que es desenvolupen als centres, i que són mostres del que passa quan s'expandeix el paper de les arts a l'educació.

Autor

Fernando Hernández i Hernández

Catedràtic a la Facultat de Belles Arts de la UB

Doctor en Psicologia

Data

15/03/2019

Coordinació

Oficina de Planificació Educativa

Gerència de Serveis d'Educació

Àrea de Cultura, Educació i Esports